

Πώς φθάσαμε στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου

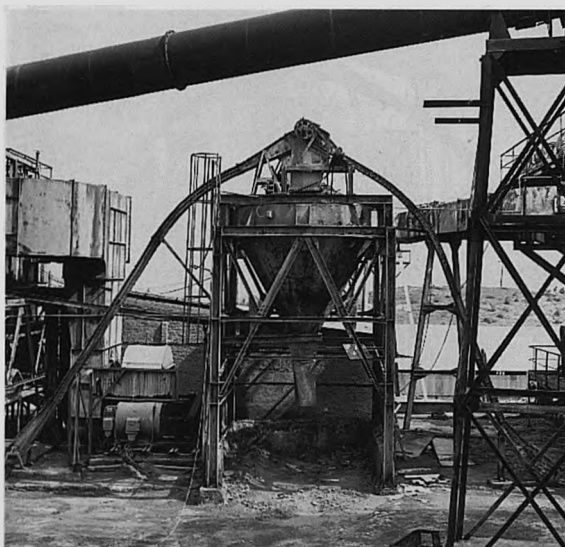
ΚΩΣΤΑΣ ΠΟΓΚΑΣ

πρώην Δήμαρχος Λαυρίου

Η ΓΑΛΛΙΚΗ Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου, εκμεταλλεύτηκε εντατικά κάτω από ένα ιδιόμορφο αποικιοκρατικό καθεστώς τα μεταλλεία της Λαυρεωτικής για έναν και πλέον αιώνα. Ακολουθώντας όπως ήταν φυσικό, μια φθίνουσα πορεία είχε συρρικνώσει τις εξορυκτικές εργασίες από την περιοχή της Λαυρεωτικής με την οριστική τους διακοπή το 1977, αλλά και τη σταδιακή μείωση του προσωπικού - το οποίο αριθμούσε 222 εργατοϋπαλλήλους στο τέλος του 1981 - όταν και διέκοψε οριστικά τη λειτουργία της.

Οι εργαζόμενοι, που έχασαν τη δουλειά τους, κατέλαβαν τις εγκαταστάσεις της Εταιρείας και για αρκετό καιρό, με τη συμπαράσταση του Δήμου και των συνδικαλιστικών οργανώσεων του Λαυρίου, αξίωσαν από την τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να λειτουργήσει την Εταιρεία υπό κρατικό έλεγχο· αφ' ενός για να απασχοληθούν οι άνεργοι που στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν κάτοικοι του Λαυρίου και οι συνέπειες για τους ίδιους, αλλά και για την τοπική οικονομία ήταν οδυνηρές και αφ' ετέρου γιατί το βασικό προϊόν της Εταιρείας που ήταν ο μόλυβδος, χρησίμευε για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων και της ελληνικής εσωτερικής αγοράς.

Κάτω από τη συνεχή πίεση των εργαζόμενων και της τοπικής κοινωνίας, η κυβέρνηση συμφώνησε να λειτουργήσει την Εταιρεία με την καινούργια μορφή ενός μεικτού φορέα εργαζόμενων-Δήμου και φορέων του δημοσίου, με την επωνυμία Ελληνική Μεταλλουργική και Μεταλλευτική Εταιρεία Λαυρίου (ΕΜΜΕΛ) της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο ήταν μόλις 30.000.000 δρχ. και αναλυτικά προέρχονταν: 13.000.000 από την Ελληνική Εταιρεία Βιομηχανικών και Μεταλλευτικών Επενδύσεων, 10.000.000 από την Τράπεζα Επενδύσεων και 7.000.000 από το Δήμο Λαυρίου. Από τα 13.000.000 της

ΦΩΤ: Χ. ΛΟΥΥΖΙΔΗΣ

ΕΛΕΒΜΕ, τα 3.000.000 παραχωρούνταν υπό μορφήν μετοχών σε 176 εργαζόμενους της ΕΜΜΕΛ. Από την πρώτη στιγμή η καινούργια Εταιρεία ήταν υποχρεωμένη να κινηθεί μέσα σε ένα πλέγμα δυσκολιών που αναγκαστικά προσδιόρισαν τη μικρή διάρκεια της ζωής της και αναλύονται πιο κάτω.

1. Οι εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρείας που ενοικιάστηκαν στην καινούργια εταιρεία ήταν παλαιού τεχνολογικού και μηχανολογικού εξοπλισμού και βρισκόνταν σε επαφή με τη πόλη, δημιουργώντας τεράστια περιβαλλοντικά προβλήματα που για τον περιορι-

σμό τους χρειαζόνταν σοβαρές επενδύσεις και το ασήμαντο μετοχικό κεφάλαιο των 30.000.000 της Εταιρείας δεν το επέτρεπε.

2. Το κεφάλαιο κίνησης που είχε ανάγκη η Εταιρεία ανερχόταν στο ποσόν των 500-600 εκατομμυρίων δρχ. που η Εταιρεία το αναζητήσε στον ελεύθερο δανεισμό με υψηλό χρηματοοικονομικό κόστος.

3. Η εξασφάλιση του κεφαλαίου κίνησης για το οποίο είχε εγυνηθεί η Εμπορική Τράπεζα πέραγε μέσα από μια φοβερή χρονοβόρα και γραφειοκρατική διαδικασία που στη πράξη αναιρούσε αυτή καθαυτή τη λειτουργία της. Ήλθαν εποχές που για την εκχώρηση από την Εμπορική Τράπεζα μικροποσών της τάξης των 3 εκατομμυρίων δρχ. για την αγορά ανταλλακτικών, η Εταιρεία διέκοπτε το σύνολο των εργασιών της για 2 ή 3 μήνες και όταν τα μικρά αυτά ποσά δίνονταν από την Τράπεζα, η Εταιρεία είχε επιβαρυνθεί με 40-50 εκατομμύρια λειτουργικό κόστος.

4. Το υπουργείο Εθνικής Άμυνας που ήταν ο σημαντικός πελάτης της Εταιρείας καθυστέρουσε την πληρωμή του μολύβδου αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων χρόνια ολόκληρα, ενώ η Εταιρεία ήταν υποχρεωμένη να αυξάνει το δανεισμό πολλα-

πλασιάζοντας τις υποχρεώσεις της προσφεύγοντας σε καινούργια χρέη που, τελικά, την έπνιξαν.

5. Τα πιο κάτω ακατανόητα φαινόμενα είχαν καταγγεληθεί με τον πιο αγωνιώδη τρόπο προς την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, τόσο από το Δήμο όσο και από το σωματείο των εργαζομένων που καλούσαν την κυβέρνηση να αναλάβει τις ευθύνες της γιατί η πιο πάνω τακτική οδηγούσε συνειδητά στη χρεοκοπία της Εταιρείας, παρασέροντας ταυτόχρονα στη χρεοκοπία την αντίληψη αυτής της μορφής των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά αυτής της αγωνίας είναι τα από 7-10-1985 και 24-6-1988 έγγραφα του Δήμου προς τον τότε υπουργό της Εθνικής Οικονομίας.

6. Όλα αυτά τα συμπτώματα σε συνδυασμό με την αυξημένη κοινωνική υποχρέωση της Εταιρείας να τηρεί τις υποχρεώσεις της έναντι των νόμων, των εργαζόμενων, των ασφαλιστικών οργανισμών αλλά και των προμηθευτών των πρώτων υλών, αφού δεν εξορυσσονταν στο Λαύριο αλλά εισάγονταν από το εξωτερικό, αλλά και με την εκφρασμένη άρνηση να στηριχθεί η Εταιρεία από το κράτος, που για μεγάλα χρονικά διαστήματα άφηνε ακάλυπτους τους πελάτες της, την οδήγησαν στη χρεοκοπία.

Έτσι λοιπόν, η ΕΜΜΕΛ που δεν συμπλήρωσε ούτε 10 χρόνια βιομηχανικής ζωής, κάτω από το βάρος των δυσκολιών και των κοινωνικών απογοητεύσεων διέκοψε στο τέλος του 1989 τις εργασίες με τη σύμφωνη γνώμη των 160 εργατοϋπαλλήλων της, τους οποίους απέλυσε, με την υπόσχεση να μετεξελιχθεί σταδιακά σε κέντρο έρευνας και μουσείο βιομηχανικής και μεταλλευτικής τεχνολογίας. Με την υποχρέωση ταυτόχρονα, το οποιοδήποτε προσλαμβανόμενο προσωπικό του κέντρου να προέρχεται από τους εργαζόμενους που απολύθηκαν.

Η κρίσιμη όμως εκείνη απόφαση έμεινε μετέωρη αφού ο τότε αναπληρωτής υπουργός Βιομηχανίας, Γρηγόρης Γιάνναρος, που την είχε εξαγγείλει έπαψε σε λίγους μήνες να είναι αναπληρωτής υπουργός.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας που εκλέχθηκε στις εκλογές της 8-4-1990, αντιμετώπισε με δυσπιστία αλλά και κωλυσιεργία τη συμφωνία που είχε γίνει με τους εργαζόμενους, την ΕΛΕΒΜΕ, το Πολυτεχνείο και το Δήμο.

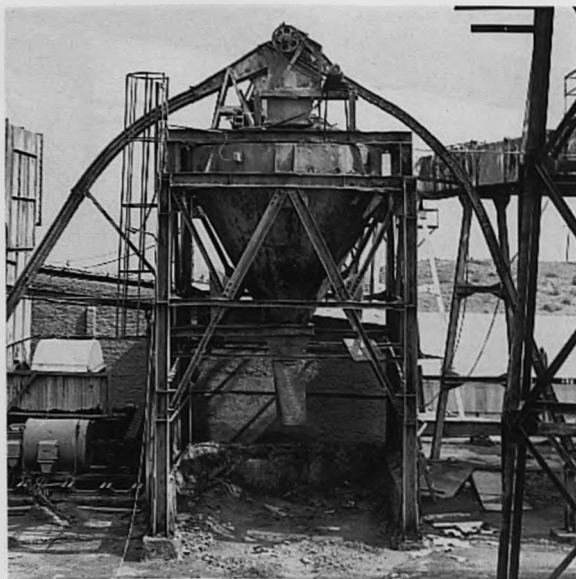
Στο μεταξύ, από τις αρχές του 1990, άρχισε η διακοπή εργασιών μεγάλων βιομηχανικών μονάδων που βύθισαν την πόλη σε παρατεταμένη οικονομική κρίση.

Η κρίση αυτή που εκφράστηκε με τη δραματική μορφή της απεργίας πείνας του Δημοτικού Συμβουλίου-Εργατικού Κέν-

τρου και των συσσιτίων, προς τη κοινή γνώμη της Ελλάδας και της Ευρώπης, οι αλληπάλληλες πορείες των ανέργων στη Βουλή και τα υπουργεία, οι καταλήψεις Τραπεζών και δημοσίων υπηρεσιών καταθορύβησαν την κυβέρνηση η οποία έσπευσε να εξαγγείλει μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του Λαυρίου. Μέτρα όμως, που δεν είχαν καμία συνέπεια αλλά απέβλεπαν στην εκτόνωση της πίεσης που ασκούσε η κοινή γνώμη της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Μέσα σε αυτό το κλίμα το Πολυτεχνείο, οι εργαζόμενοι και ο Δήμος θέτουν με πιεστικό τρόπο την υλοποίηση της συμφωνίας που έγινε το 1989.

Ο Δήμος επαναφέρει τις απαιτήσεις του προς τη Γαλλική Εταιρεία: των αποζημιώσεων για την απομάκρυνση των στερεών

αποβλήτων και την εξυγίανση του εδάφους, αλλά και την κήρυξη των κτηρίων και του τεχνολογικού εξοπλισμού από το υπουργείο Πολιτισμού ως διατηρητέων, για να αδυνατίσει τις απαιτήσεις των Γάλλων. Όλα αυτά μας και η διένεξη του κράτους με την Εταιρεία για την κυριότητα των εκτάσεων, από λανθασμένους χειρισμούς των ελληνικών αρχών, είχαν τελεσιδικήσει οριστικά υπέρ της Γαλλικής Εταιρείας.

Στο διάστημα αυτό οι εκκαθαριστές που είχαν ορισθεί από τους μετόχους της ΕΜΜΕΛ, είχαν αρχίσει με γρήγορους ρυθμούς να εκ-

ποιούν τα μηχανήματα που βρίσκονταν στο μηχανουργείο έναντι εξευτελιστικών τιμών. Φαίνονται ακόμη τα μηχανήματα που είχαν αποξηλωθεί από τους αγορασιτές τους οποίους εμπόδισαν να πάρουν οι εργαζόμενοι και ο Δήμος.

Παράλληλα, ένας συντονισμένος αγώνας του Δήμου, των εργαζόμενων, του Πολυτεχνείου, των υπαλλήλων του υπουργείου Πολιτισμού, ευρωβουλευτών, του Διεθνούς Γραφείου για τη διάσωση της βιομηχανικής κληρονομιάς (ΤΙCCH), και της Εταιρείας Μελετών Λαυρεωτικής, επηρέασαν το υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο προχώρησε στη κήρυξη ως διατηρητέων των κτηρίων και των μηχανημάτων της Εταιρείας και την αγορά όλων των εγκαταστάσεων από το υπουργείο Πολιτισμού. Στη συνέχεια παραχωρήθηκαν στο Πολυτεχνείο με την υποχρέωση να υλοποιήσει το πρόγραμμα του Τεχνολογικού Πάρκου και του Μουσείου, υπογράφοντας τη σχετική σύμβαση στις 30-12-1992.

Το πιο πάνω πρόγραμμα, υπό μορφή προμελέτης, είχε υποβληθεί στην Περιφέρεια Αττικής ώστε να ενταχθεί στο Β' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης για το οποίο είχε δοθεί η υπόσχεση ότι θα εντασσόταν με το ποσό 4 δισεκατομμυρίων δρχ., έναντι των 10 και πλέον δισεκατομμυρίων που προέβλεπε ο προϋπο-

λογισμός του Πολυτεχνείου.

Το Μάρτη του 1994, όταν κατετέθη οριστικά το Περιφερειακό Πρόγραμμα Αττικής, το έργο είχε διαγραφεί από την πρόταση της γραμματείας προς το Περιφερειακό Συμβούλιο· πράγμα που ευτυχώς πληροφορηθήκαμε την τελευταία στιγμή και χρειάστηκε έντονη παρέμβαση και κατεπείγουσα επιστολή του Δήμου προς την κυβέρνηση στις 2-3-1994, δύο ακριβώς ημέρες πριν από τη σύγκληση του Περιφερειακού Συμβουλίου.

Στο Περιφερειακό Συμβούλιο, που έγινε στις 4-3-1994 στο Πολεμικό Μουσείο, παρέστην τότε ως δήμαρχος, μαζί με τον πρότανη του Πολυτεχνείου Ν. Μαρκάτο και τον αντιπρότανη Κ. Παναγόπουλο, χρειάστηκε να δώσουμε σκληρή μάχη για να αναστρέψουμε το αρνητικό κλίμα που επικρατούσε σε αρκετά

μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου ώστε τελικά να πετύχουμε την έγκριση του έργου με το μειωμένο ποσόν των 3,6 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Αλλά και μετά την έγκριση του έργου, άρχισε ένας νέος αγώνας για τη συγκρότηση του φορέα υλοποίησης του έργου που ήταν ενδεικτικός των γραφειοκρατικών δυσκολιών τόσο του υπουργείου Παιδείας όσο και του Πολυτεχνείου αλλά και για την δυσκολία εξεύρεσης του φορέα που θα πλήρωνε την ίδια συμμετοχή.

Στη διάρκεια αυτού του χρόνου και με το αμείωτο ενδιαφέρον τόσο του

πρίτανη Ν. Μαρκάτου όσο και των αντιπρυτάνεων Ι. Πολύζου και Γ. Τσαμασφύρου, καθώς και πολυπληθούς ομάδας καθηγητών διαφόρων ειδικοτήτων, ερευνητών αλλά και σπουδαστών του ΕΜΠ έχουν γίνει αποφασιστικά βήματα στην πορεία του έργου και έγινε κατορθωτό να απορροφηθεί μικρή πίστωση μέσα στο 1995, και να ετοιμασθούν οι μελέτες και ο προγραμματισμός υλοποίησης μέρους του προγράμματος του συνολικού έργου μέσα στο 1996.

Ήδη όμως έχουν περάσει 6 ολόκληρα χρόνια από τότε που έγινε η συμφωνία για τη μετεξέλιξη του χώρου και ακόμη βρισκόμαστε στην αρχή. Θα χρειασθούν μεγάλες προσπάθειες, συντονισμένοι και συνεχής αγώνας με συνέπεια και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, Πολυτεχνείου, κράτους και της τοπικής κοινωνίας, αλλά και πολλά χρήματα, χρόνος δεκαετούς και πλέον διάρκειας για την υλοποίηση του έργου. Όπως είναι γνωστό η πόλη έχει επενδύσει, έχει βάλει στόχους και έχει προσδοκίες τόσο για το στάδιο της κατασκευής όσο αφορά την απασχόληση των ανέργων, όσο και για το στάδιο της λειτουργίας για την τοπική οικονομία με την ανάπτυξη επαγγελματιών που θα υπηρετήσουν τις πολλαπλές δραστηριό-

τητες του έργου. Έργο το οποίο όμως θα πρέπει να αποδίδει το λειτουργικό οικονομικό κόστος που θα απορροφά.

Οι κάτοικοι του Λαυρίου θέλουν να πιστεύουν πως το Πολυτεχνείο που έχει επωμισθεί μεγάλες ευθύνες έναντι του έργου το οποίο μορφοποιήθηκε και υπάρχει χάρη στην έντονη πίεση που κάτω από τη φοβερή κρίση άσκησε η τοπική κοινωνία, η οποία όμως δεν θα μπορούσε να είναι πειστική και αποτελεσματική αν δεν υπήρχε πίσω της το επιστημονικό βάρος του Πολυτεχνείου, θα δικαιώσει τόσο την επιστημονική του οντότητα, όσο και τη δημοκρατική του ιστορία απέναντι στην πόλη που συνεχώς, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, το ελληνικό κράτος αλλά και οι ξένοι της έπαιρναν πλούτο και της άφηναν επαγγελματικές αρωστίες και βουνά από δηλητηριώδη απόβλητα.

ΦΩΤ: Χ. ΝΟΥΖΙΔΗΣ

